

Y CYFANSODDIAD ADRAN 15 RHEOLAU GWEITHDREFNOL Y GYLLIDEB A'R FFRAMWAITH POLISI

15.1 Y Fframwaith ar gyfer Penderfyniadau Gweithredol

Y Cyngor fydd yn gyfrifol am fabwysiadu ei Gyllideb a'i Fframwaith Polisi fel yr amlinellir yn Adran 4. Pan fydd Cyllideb neu Fframwaith Polisi wedi'i sefydlu, y Gweithrediaeth fydd yn gyfrifol am ei roi ar waith.

15.2 Y Broses ar gyfer Datblygu'r Fframwaith Polisi

15.2.1 Bydd y Bwrdd Gweithredol, yn dilyn adroddiadau manwl gan Brif Swyddogion priodol, (yn dilyn ymgynghori priodol â rhanddeiliaid) yn cyflwyno i'r Cyngor gynlluniau a pholisïau arfaethedig a'r cyllidebau blynyddol cysylltiedig. Gwneir hyn gan ganiatáu digon o amser i'r Cyngor ymdrin â'r mater ac, os oes angen, ei atgyfeirio'n ôl i'r Bwrdd Gweithredol i'w ystyried ymhellach.

15.2.2 Bydd y Cyngor yn ystyried cynigion y Bwrdd Gweithredol a chaiff eu mabwysiadu, eu gwella, eu hatgyfeirio'n ôl i'r Bwrdd Gweithredol i'w hystyried ymhellach, neu eu disodli â'i gynigion ei hun. Wrth ystyried y mater, bydd gan y Cyngor gynigion y Bwrdd Gweithredol o'i flaen ac unrhyw adroddiad cysylltiedig gan Bwyllgor Craffu.

15.2.3 Ni chaiff y Cyngor ystyried unrhyw welliant i gynigion y Bwrdd Gweithredol sydd i'w cynnig gan Aelodau yng nghyfarfod y Cyngor, oni bai y rhoddwyd rhybudd ysgrifenedig am y diwygiad arfaethedig i'r Swyddog Priodol, a lofnodwyd gan y cynigiwr a'r eiliwr, heb fod yn hwyrach na 5 o'r gloch y prynhawn o leiaf tri diwrnod clir cyn dyddiad cyfarfod y Cyngor.

15.2.4 Bydd penderfyniad y Cyngor yn cael ei gyhoeddi a rhoddir copi ohono i'r Arweinydd. Nodir dyddiad ar yr hysbysiad o'r penderfyniad a bydd yn datgan naill ai bod y penderfyniad yn dod i rym ar unwaith (os yw'r Cyngor yn derbyn cynigion y Bwrdd Gweithredol heb unrhyw ddiwygiad) neu (os na dderbynnir cynigion y Bwrdd Gweithredol heb unrhyw ddiwygiad), y bydd penderfyniad y Cyngor yn dod i rym ar ddiwedd pum diwrnod gwaith ar ôl cyhoeddi'r hysbysiad o'r penderfyniad, oni bai bod yr Arweinydd yn ei wrthwynebu yn ystod y cyfnod hwnnw.

15.2.5 Os bydd yr Arweinydd yn gwrthwynebu penderfyniad y Cyngor, bydd ef/hi yn rhoi hysbysiad ysgrifenedig i'r Prif Weithredwr i'r perwyl hwnnw, cyn y dyddiad y daw'r penderfyniad i rym. Mae'n rhaid i'r hysbysiad ysgrifenedig ddatgan y rhesymau dros y gwrthwynebiad. Pan dderbynnir hysbysiad o'r fath, bydd y Prif Weithredwr yn cynnull cyfarfod arall o'r Cyngor i ailystyried ei penderfyniad ac ni fydd y penderfyniad yn dod i rym hyd nes y cynhelir y cyfarfod hwnnw.

15.2.6 Mae'n rhaid i'r cyfarfod o'r Cyngor gael ei gynnal o fewn deg diwrnod gwaith o dderbyn gwrthwynebiad ysgrifenedig yr Arweinydd. Yn y cyfarfod hwnnw o'r Cyngor, bydd penderfyniad y Cyngor yn cael ei ailystyried yng ngoleuni'r gwrthwynebiad, a fydd ar gael yn ysgrifenedig i'r Cyngor.

15.2.7 Yn y cyfarfod hwnnw, bydd y Cyngor yn gwneud ei benderfyniad terfynol ar y mater ar sail mwyafrif syml. Cyhoeddir y penderfyniad yn unol ag Adran 14 a chaiff ei weithredu ar unwaith.

15.2.8 Caiff pob adroddiad polisi a chyllideb a gyflwynir i'r Cyngor am benderfyniad ei roi ar ôl hynny i'r cyfarfod nesaf o'r Pwyllgor Craffu perthnasol.

15.3 Y Broses ar gyfer Datblygu'r Gyllideb

15.3.1 Bydd y Bwrdd Gweithredol yn dilyn y broses a amlinellir yn y Rheolau Gweithdrefnol Ariannol yn Adran 16 y Cyfansoddiad. Yn ogystal, bydd y broses ganlynol yn berthnasol i ddatblygu'r Gyllideb:

(a) Bydd y Bwrdd Gweithredol yn cyhoeddi amserlen ar gyfer cyflwyno cynigion i'r Cyngor ynghylch mabwysiadu'r Gyllideb, a'i drefniadau ar gyfer ymgynghori ar ôl cyhoeddi'r cynigion cychwynnol. Bydd Cadeirydd y Pwyllgor Craffu yn cael gwybod hefyd.

(b) Ar ddiwedd y cyfnod ymgynghori, bydd y Bwrdd Gweithredol yn llunio cynigion cadarn gan roi ystyriaeth i'r ymatebion i'r ymgynghoriad. Os bydd y Pwyllgor Craffu yn dymuno ymateb i'r Bwrdd Gweithredol yn rhan o'r broses ymgynghori honno, caiff wneud hynny. Bydd y Pwyllgor Craffu yn adrodd i'r Bwrdd Gweithredol ar ganlyniad ei ystyriaethau.

15.3.2 Bydd y Bwrdd Gweithredol yn ystyried unrhyw ymateb gan y Pwyllgor Craffu wrth lunio cynigion cadarn i'w cyflwyno i'r Cyngor, a bydd ei adroddiad i'r Cyngor yn adlewyrchu'r sylwadau a wnaed gan ymgynghoreion ac ymateb y Bwrdd Gweithredol.

15.3.3 Pan fydd y Bwrdd Gweithredol wedi cymeradwyo'r cynigion cadarn, bydd yn eu hatgyweirio i'r Cyngor ar y cyfle cynharaf.

15.3.4 Caiff unrhyw Gynghorydd cynnig cyllideb arall neu welliant i'r gyllideb a chymeradwywyd gan y Bwrdd Gweithredol yn amodol i'r cynnig gael ei eilio yn ôl yr arfer. Er mwyn i gynnig o'r fath gael ei ystyried gan y Cyngor rhaid iddo:-

fod yn ysgrifenedig ac wedi'i lofnodi gan y Cynghorydd;

gael ei gyflwyno i'r Prif Swyddog Cyllid a'r Swyddog Monitro o leiaf 10 diwrnod gwaith cyn y dyddiad y bydd y gyllideb flynyddol yn cael ei ystyried gan y Cyngor;

- (c) cynnig cyllideb fantoled rhwng incwm a gwariant dros y flwyddyn.

Caiff o/hi cyflwyno adroddiad.

15.3.5 Ystyrir y Cyngor cynigion cyllideb derfynol y Bwrdd Gweithredol ac unrhyw gynnigion sy'n cydymffurfio â paragraph 15.3.4 uchod a chaiff:-

mabwysiadu cynigion cyllideb derfynol y Bwrdd Gweithredol;
neu

mabwysiadu cyllideb arall a gynigir yn unol â pharagraff 15.3.4 uchod; neu

mabwysiadu diwygiadau i gynigion cyllideb derfynol y Bwrdd Gweithredol a gynigir yn unol â pharagraff 15.3.4 uchod.

Wrth ystyried y mater, rhaid i'r Cyngor ystyried unrhyw gyngor a roddir gan y Prif Swyddog Cyllid a'r Swyddog Monitro.

15.4 Penderfyniadau y Tu Allan i'r Gyllideb neu'r Fframwaith Polisi

15.4.1 Yn amodol ar ddarpariaethau paragraff 15.6 (Trosglwyddo Arian), caiff y Bwrdd Gweithredol, pwyllgorau'r Bwrdd Gweithredol, Aelodau unigol o'r Bwrdd Gweithredol neu unrhyw Swyddogion neu drefniadau ar y cyd sy'n cyflawni Swyddogaethau Gweithredol wneud penderfyniadau sydd yn unol â'r Gyllideb a'r Fframwaith Polisi yn unig. Os bydd unrhyw un o'r cyrff neu'r unigolion hyn yn dymuno gwneud penderfyniad sy'n groes i'r Fframwaith Polisi, neu sy'n groes i/heb fod yn gwbl gydnaws â'r Gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor Llawn, yna'r Cyngor yn unig gaiff wneud y penderfyniad hwnnw, yn amodol ar baragraff 15.5 isod.

15.4.2 Os bydd y Bwrdd Gweithredol, pwyllgorau'r weithrediaeth, Aelodau unigol o'r Bwrdd Gweithredol neu unrhyw Swyddogion neu drefniadau ar y cyd sy'n cyflawni Swyddogaethau Gweithredol yn dymuno gwneud penderfyniad o'r fath, rhaid iddynt dderbyn cyngor gan y Swyddog Monitro a/neu'r Prif Swyddog Cyllid ynghylch pa un a fyddai'r penderfyniad y dymunant ei wneud yn groes i'r Fframwaith Polisi, neu'n groes i/heb fod yn gwbl gydnaws â'r gyllideb.

15.4.3 Os bydd y naill neu'r llall o'r Swyddogion hynny'n cyngori na fyddai'r penderfyniad yn unol â'r Gyllideb a/neu'r Fframwaith Polisi presennol, yna mae'n rhaid i'r corff neu'r unigolyn hwnnw atgyfeirio'r penderfyniad i'r Cyngor i wneud penderfyniad, oni bai bod y penderfyniad yn fater

brys. Yn yr achos hwnnw, bydd y darpariaethau ym mharagraff 15.5 (penderfyniadau brys y tu allan i'r Gyllideb a'r Fframwaith Polisi) yn berthnasol.

15.5 Penderfyniadau Brys y Tu Allan i'r Gyllideb neu'r Fframwaith Polisi

15.5.1 Caiff y Bwrdd Gweithredol, un o bwyllgorau'r Bwrdd Gweithredol, Aelod unigol o'r Bwrdd Gweithredol neu Swyddogion neu drefniadau ar y cyd sy'n cyflawni Swyddogaethau Gweithredol, wneud penderfyniad sy'n groes i Fframwaith Polisi'r Cyngor neu sy'n groes i/heb fod yn gwbl gydnaws â'r gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor Llawn os yw'r penderfyniad yn fater brys. Fodd bynnag, ceir gwneud y penderfyniad dim ond:

- (a) os, mewn amgylchiadau eithriadol yn unig, nad yw'n ymarferol cynnull cyfarfod â chworwm o'r Cyngor Llawn; ac
- (b) os yw Cadeirydd y Pwyllgor Craffu perthnasol yn cytuno bod y penderfyniad yn fater brys.

15.5.2 Mae'n rhaid i'r rhesymau pam nad yw'n ymarferol cynnull cyfarfod â chworwm o'r Cyngor Llawn gael eu nodi ar y cofnod o'r penderfyniad, ynghyd â chaniatâd Cadeirydd y Pwyllgor Craffu perthnasol ar gyfer gwneud y penderfyniad fel mater brys. Yn absenoldeb Cadeirydd y Pwyllgor Craffu, bydd caniatâd y Maer ac, yn ei (h)absenoldeb ef/hi, y Dirprwy Faer yn ddigonol.

15.5.3 Ar ôl i'r penderfyniad gael ei wneud, bydd y penderfynwr yn rhoi adroddiad llawn i'r cyfarfod nesaf o'r Cyngor yn esbonio'r penderfyniad, y rhesymau drosto a pham yr ymdriniwyd â'r penderfyniad fel mater brys.

15.6 Trosglwyddo Arian

Ni fydd y camau a gymerir gan y Bwrdd Gweithredol, un o bwyllgorau'r Bwrdd Gweithredol, Aelodau unigol o'r Bwrdd Gweithredol neu Swyddogion neu drefniadau ar y cyd sy'n cyflawni Swyddogaethau Gweithredol i weithredu polisi'r Cyngor, yn mynd heibio i'r cyllidebau hynny a neilltuwyd i bob pennawd cyllideb. Pe byddai'n angenrheidiol neu'n ddymunol trosglwyddo arian ar draws cyllidebau neu benaethiaid cyllideb, bydd hynny'n cael ei wneud yn unol â'r Rheolau Gweithdrefnol Ariannol yn Adran 16 y Cyfansoddiad hwn.

15.7 Newidiadau i'r Fframwaith Polisi yn Ystod y Flwyddyn

Y Cyngor sy'n gyfrifol am gytuno ar y Gyllideb a'r Fframwaith Polisi, ac mae'n rhaid i benderfyniadau gan y Bwrdd Gweithredol, un o bwyllgorau'r Bwrdd Gweithredol, Aelod unigol o'r Bwrdd Gweithredol neu Swyddogion neu drefniadau ar y cyd sy'n cyflawni Swyddogaethau Gweithredol, fod yn unol â hwy. Ni chaiff y cyrff na'r unigolion hynny wneud unrhyw newidiadau i unrhyw

bolisi neu strategaeth sy'n rhan o'r Fframwaith Polisi, ac eithrio'r newidiadau hynny:

- 15.7.1 a fydd yn arwain at gau neu derfynu gwasanaeth neu ran o wasanaeth i fodloni cyfyngiad cyllidebol;
- 15.7.2 sy'n angenrheidiol i sicrhau cydymffurfiad â'r gyfraith, cyfarwyddyd gweinidogol neu ganllawiau gan y llywodraeth;
- 15.7.3 sy'n ymwneud â pholisi y byddai'r Cyngor yn cytuno arno'n flynyddol fel arfer yn dilyn ymgynghoriad, ond lle nad yw'r ddogfen bolisi bresennol yn cyfeirio at y mater sy'n cael ei ystyried;
- 15.7.4 sy'n ymwneud â'r polisi ar ysgolion, lle y mae'r rhan fwyaf o'r cyrff llywodraethu ysgolion yn cytuno ar y newid arfaethedig; neu
- 15.7.5 y darperir ar eu cyfer yn y gyllideb neu'r polisi perthnasol.

15.8 Galw i Mewn Penderfyniadau y Tu Allan i'r Gyllideb neu'r Fframwaith Polisi

- 15.8.1 Pan fo'r Pwyllgor Craffu perthnasol o'r farn bod Penderfyniad Gweithredol yn groes i'r Fframwaith Polisi, neu'n groes i/heb fod yn gwbl gydnaws â Chyllideb y Cyngor, neu y byddai'n groes iddynt pe byddai'n cael ei weithredu, yna bydd yn ceisio cyngor gan y Swyddog Monitro a/neu'r Prif Swyddog Cyllid.
- 15.8.2 O ran swyddogaethau sy'n gyfrifoldeb y Bwrdd Gweithredol, bydd adroddiad y Swyddog Monitro a/neu adroddiad y Prif Swyddog Cyllid yn cael ei gyflwyno i'r Bwrdd Gweithredol a bydd copi ohono'n cael ei roi i bob Aelod o'r Cyngor. Waeth pa un a yw'r penderfyniad wedi'i ddirprwyo ai peidio, mae'n rhaid i'r Bwrdd Gweithredol gyfarfod i benderfynu pa gamau i'w cymryd o ran adroddiad y Swyddog Monitro neu'r Prif Swyddog Cyllid a pharatoi adroddiad i'r Cyngor pe byddai'r Swyddog Monitro neu'r Prif Swyddog Cyllid yn dod i'r casgliad bod penderfyniad yn wyriad, ac i'r Pwyllgor Craffu perthnasol pe byddai'r Swyddog Monitro neu'r Prif Swyddog Cyllid yn dod i'r casgliad nad oedd y penderfyniad yn wyriad.
- 15.8.3 Os nad yw'r penderfyniad wedi'i wneud eto, neu os yw wedi'i wneud ond heb gael ei weithredu eto, a bod y cyngor gan y Swyddog Monitro a/neu'r Prif Swyddog Cyllid yn datgan bod neu y byddai'r penderfyniad yn groes i'r Fframwaith Polisi neu'n groes i/heb fod yn gwbl gydnaws â'r Gyllideb, caiff y Pwyllgor Craffu perthnasol atgyfeirio'r mater i'r Cyngor. Mewn achosion o'r fath, ni fydd unrhyw gamau pellach yn cael eu cymryd o ran y penderfyniad ac ni fydd yn cael ei weithredu hyd nes y bydd y Cyngor wedi cyfarfod ac ystyried y mater. Bydd y Cyngor yn cyfarfod o fewn 10 diwrnod gwaith o'r cais gan y Pwyllgor Craffu. Yn y cyfarfod, bydd yn derbyn adroddiad ar y penderfyniad neu'r cynigion a chyngor y Swyddog Monitro a/neu'r Prif Swyddog Cyllid. Caiff y Cyngor naill ai:

- (a) gadarnhau bod y penderfyniad neu'r cynnig gan y sawl a wnaeth y Penderfyniad Gweithredol o fewn y Gyllideb a'r Fframwaith Polisi presennol. Yn yr achos hwn, ni fydd angen cymryd unrhyw gamau pellach, ar wahân i gofnodi penderfyniad y Cyngor a'i ddsbarthu i bob cynghorydd yn y ffordd arferol; neu
- (b) ddiwygio Rheolau Gweithdrefnol Ariannol y Cyngor neu'r polisi dan sylw i gynnwys y penderfyniad neu'r cynnig gan y corff neu'r unigolyn sy'n gyfrifol am y Swyddogaeth Weithredol honno a chytuno â'r penderfyniad ar unwaith. Yn yr achos hwn, ni fydd angen cymryd unrhyw gamau pellach, ar wahân i gofnodi penderfyniad y Cyngor a'i ddsbarthu i bob cynghorydd yn y ffordd arferol; neu
- (c) os yw'r Cyngor yn derbyn bod y penderfyniad neu'r cynnig yn groes i'r Fframwaith Polisi neu'n groes i/heb fod yn gwbl gydnaws â'r Gyllideb, ac nid yw'n diwygio'r fframwaith presennol i'w gynnwys, fynnu bod y Bwrdd Gweithredol yn ailystyried y mater yn unol â chynghor y Swyddog Monitro neu'r Prif Swyddog Cyllid.